

**«Музей қызметінің негізгі бағыттарын жаңғырту»
семинар-тренингі**

**Музей заттарын мемлекеттік есепке алу.
Ғылыми - қор жұмысының құрылымы.**

Құрастырушы: Орыспаева М. Қ.
- Қарағанды облыстық
тарихи-өлкетану музейінің
бас қор сақтаушысы

Қарағанды қ., 2022 жыл

Жоспар:

1. Кіріспе
 2. Музей қорларының міндеттері.
 3. Музей заттарын бастапқы есепке алу және бастапқы өңдеу.
 4. Ғылыми түгендеу. Музей заттарын сипаттаудың типтік схемалары.
 5. Музейдің ғылыми-анықтамалық құжаттамасын жасау. Картотекалар.
 6. Ғылыми паспорттау.
 7. Музей көрмесі.
 8. Сақтау шарттары, температура мен ылғалдылық режимі.
 9. Қорытынды.
- Пайдаланылған әдебиеттер тізімі.

1.Кіріспе

Негізгі қорды құрайтын музей заттары жалпы мемлекеттік музей қорының құрамдас бөлігі болып табылады. Музей қорына кірген және мемлекеттік қаражатпен қорғалатын музейлер мен қоймалардағы өнер туындылары, көне және халық тұрмыстық заттар мемлекеттік игілік деп танылады.

«Өткен өмірде қалған, кез-келген дәуір әлеуметтік тарихи тәжірибе қалыптастыратын материалдық және рухани мәдени із қалдырады. Оның айғақтары - мәдени ескерткіштер, олардың жиынтығы кез-келген қоғамның ұлттық қазынасын құрайды, оның материалдық және рухани әлеуетін анықтайды»¹. Сондықтан музей қызметі, оның барлық алуан түрлілігінде, музей заттарын – материалдық және рухани мәдениеттің ескерткіштерін зерттеуге және пайдалануға негізделген.

Музей жинағын зерттеудегі және олардың қоғамдық маңыздылығын анықтаудағы музейлердің айтарлықтай тәжірибесі ҚР музей қорының мақсаттары мен міндеттерін неғұрлым нақты анықтауға мүмкіндік берді. Олар 1993 жылғы «ҚР музей қоры туралы ережеде» көрініс тапты.

2.Музей қорларының міндеттері.

Мемлекет музейлерге сақтауға берген тарихи, материалдық және рухани мәдениет ескерткіштері әлемдік мәдени мұраның ажырамас бөлігін құрайды. Сондықтан бізге музей қызметкерлеріне тарих және мәдениет ескерткіштерін сақтау және есепке алу мәселелерінде үлкен және жауапты міндеттер жүктеледі.

Музей қорларының материалдық құндылығы зор, сондықтан мұқият сақтауды және нақты есепке алуды қажет етеді. Музей қорларын есепке алу екі мақсатты көздейді:

¹ КСРОдағы музей ісі, Мәскеу. 1987ж., ғылыми еңбектер жинағы, 5 бет.

1-ші міндет - мемлекеттік меншікті қорғау;

2-ші міндет музей жинақтары мен жеке музей заттарының ғылыми және көркемдік маңыздылығын ашуда, ғылыми сипаттамада. Ғылыми және көркемдік анықтама болмаған жағдайда музей жинақтары музей заты ретінде маңыздылығын жоғалтып, музей қорларындағы қажетсіз материалға айналуы мүмкін.

Музей жинақтарының дұрыс ұйымдастырылған есебі кез-келген музейдің қалыпты жұмыс істеуі үшін және экспозициялық, ғылыми-зерттеу жұмыстары саласындағы міндеттерді орындау үшін ең қажетті шарттардың бірі болып табылады.

Музей қорларын мемлекеттік есепке алу және ғылыми өңдеу процесінде жұмыстың келесі кезеңдері көзделеді:

1. Жәдігерлерді бастапқы өңдеу (түсімдер кітабына немесе бас түгендеу кітабына актілеу және жазу), олардың мақсаты құжаттық қорғау болып табылады.

2. Жәдігерлерді түгендеу, яғни оларды ғылыми тіркеу (түгендеуге енгізе отырып, жіктеу және ғылыми анықтау) заңды қорғау мақсатында жүргізіледі.

3. Жинақтармен ғылыми және анықтамалық жұмысты қамтамасыз ету үшін ғылыми-анықтамалық құжаттама жасау (картотекалар – атаулы, тақырыптық, заттық).

4. Жәдігерді толық, ғылыми сипаттама бере отырып ғылыми паспорттау. Ғылыми паспорттар бірегей, көне жәдігерлерге толтырылады: облыстық музейде – этнография заттарына, қолданбалы, бейнелеу өнері бұйымдарына жасалады.

3.Музей заттарын бастапқы есепке алу және бастапқы өңдеу.

Жәдігерлерді қабылдауды ресімдеу олар келіп түскеннен кейін дереу жүргізіледі, қабылдау актілерімен ресімделмеген және бастапқы есепке алу кітабында тіркелмеген жідгерлерді музейде сақтауға үзілді-кесілді тыйым салынады.

Музей есебінің бірінші кезеңі үш операциядан тұрады:

1. Музей затын актілеу.

2. Бастапқы есепке алу кітабына жазу (түсімдер кітабы немесе бас түгендеу кітабы).

3. Музей затын шифрлау.

Музей заттарының барлық түсімдері мен берілуі музейлерде тиісті қабылдау - тапсыру актілерімен ресімделеді. Қабылдау-тапсыру актісі мемлекеттік заңды құжат болып табылады. Сондықтан оны толтыруға өте мұқият қарау керек. Актілер белгіленген нысан бойынша 3 данада

жасалады, музей директоры бекітеді, мөрмен бекітіледі. Жәдігерлерді тапсырушылардың және қабылдаушылардың тегі жақшаға анық және дұрыс жазылуы тиіс, актілерді түзетуге болмайды.

Айта кету керек, музей заттарын актілеу тек қорғау - заңдық қана емес, сонымен бірге ғылыми сипаттағы міндеттерді де шешеді, сондықтан қабылдау-тапсыру актісін жасау кезінде заттың шығу тегі, оның тиесілігі, белгілі бір оқиғалармен немесе адамдармен байланысы, оларды дайындау уақыты, тұру орны, пайдалану әдістері мен шарттары туралы мүмкіндігінше көп мәліметтерді көрсету қажет. т.б. бұл ақпарат тиісті қабылдау актісінде сақталатын «аңызда» көрсетіледі.

Музей заттарының барлық актілері реттік нөмірлермен нөмірленеді. Жыл соңында актілер беттер бойынша нөмірленеді, бауланады және мөрмен бекітіледі.

Бастапқы есеп кітабы.

Қабылдау-тапсыру актілері қабылдау кітабына жазу үшін негіз болады. Музейде түсімдердің 2 кітабы бар: негізгі қордың музей заттарын есепке алу үшін – бас түгендеу кітабы және ғылыми-көмекші қордың заттарын есепке алу кітабы.

Нұсқаулықтың талаптарына сәйкес күзет тәртібінің мемлекеттік құжаты ретінде түсімдер кітаптары толтырылғанға дейін нөмірленуі, тігілуі және ұйымның мөрі қойылуы тиіс.

Түсімдер кітабының реттік нөмірлері музей шифрымен заттың өзіне немесе оған жапсырылған затбелгіге қойылады, жәдігердің реттік нөмірі қабылдау актісіне жазылады.

4.Ғылыми түгендеу.

Негізгі қордың заттары ғана ғылыми түгендеуге жатады. Облыстық тарихи-өлкетану музейіндегі ғылыми түгендеу кітаптарында ғылыми сипаттама дерек көздері бойынша жүргізіледі: фотоматериалдар, көлемді, бейнелеу, археология, негативтер, қымбат металдар, нумизматика. Музейде жиналған шынайы тарих және мәдениет ескерткіштері, сондай-ақ табиғаттың шынайы үлгілері білімнің бастапқы көзі болып табылады және қоғам мен табиғат тарихын зерттеуге мүмкіндік береді.

Экспозицияда қойылған музей түпнұсқалары музей көрерменінің алдында аймақтың қоғамы мен табиғатындағы нақты оқиғалар мен құбылыстарды көрнекі, объективті түрде ашуға мүмкіндік береді. Бірақ әрдайым емес және әрбір музей түпнұсқасы осындай жауапты танымдық және тәрбиелік функцияны орындай алмайды.

Егер зат жан-жақты зерттелсе, «музей көрмесінің» нақты құралы бола алады. Егер музей заттарын бастапқы есепке алу кітаптарында тіркеу олар музейге келіп түскен кезде және хронологиялық ретпен дереу жүргізіледі, ал ғылыми түгендеу кітаптарына музей заттары зерделеніп, азды-көпті

егжей-тегжейлі сипаттауға және ғылыми жіктеуге қажетті біраз уақыттан кейін енгізілуі мүмкін.

Музей заттарын жүйелі есепке алу және ғылыми түгендеу көбінесе арнайы дайындық пен арнайы білімді қажет етеді, сондықтан оны белгілі бір профилдегі ғылыми қызметкер жүргізе алады.

Музей шағын және штатында бірнеше ғана адам болған жағдайда барлық музей қорын түгендеуді бір ғылыми пәннің өкілі - тарихшы немесе жаратылыстанушы жүзеге асырады - ғылыми түгендеу сонда да мамандандырылған болуы керек.

Маманға музей заттарын ғылыми түгендеуге айтарлықтай уақыт қажет, затты ғылыми анықтау үшін әр түрлі қосымша анықтамалар қажет (оның күні, шығу тегі мен өмірі, автор туралы мәліметтер және т.б.). Барлық музей заттарын және ең алдымен түпнұсқаларды дәйекті және жүйелі түрде зерттеуді қамтамасыз ету үшін ғылыми түгендеуді жоспарлау қажет.

Ғылыми түгендеу музей затын ғылыми тұрғыдан анықтау үшін әр түрлі қосымша ақпаратты толық қамтуды қамтамасыз етеді. Ғылыми түгендеу кітаптары музейдің негізгі қоры туралы егжей-тегжейлі, ғылыми негізделген және дәлелденген деректердің көзі болып табылады. Музей заттарының ғылыми сипаттамасы материалдық мәдениет ескерткіштерін, жазбаша дереккөздерді сипаттаудың үлгілік схемаларына сәйкес жүргізіледі.

Ең алдымен, сипаттама тақырыптық сөзден басталуы керек: мысалы, құрмет грамотасы, баспа плакаты, өтпелі баннер, ерлер костюмі, сұр кекілік.

Материалдық мәдениет, ішінде сәндік-қолданбалы өнер, заттарының сипаттамасы.

Музей затының немесе заттар тобының атауында, егер белгілі болса практикалық мақсаты, авторлық атауы көрсетіледі.

Шығарылған орны: ел, облыс, аудан, (губерния, уез), қала, ауыл көрсетіледі. Мемлекеттік (мемлекеттік немесе жеке кәсіпорынның), зауыттың толық атауы беріледі.

Материал және дайындау техникасы: зат бірнеше материалдардан жасалған жағдайларда басым материал (негізгі) көрсетіледі. Қолдан немесе механикалық тәсілмен жасалғаны белгіленеді және өндіріс технологиясының ерекшеліктері қысқаша көрсетіледі.

Заттың авторы: тегі, аты-жөні, өмір сүру кезеңі, автор туралы негізгі мәліметтер көрсетіледі.

Зат туралы аңыз немесе тарих: мұнда музейге түсер алдында заттың қолданылған, немесе сақталған этникалық және әлеуметтік орта туралы

ақпарат беріледі, оның кімге тиесілі екендігі заттың мемориалдық маңыздылығын ашады.

Қабылдау көзі мен уақыты: мұнда заттың осы музейге қалай және кімнен түскені (экспедиция нәтижесінде, сатып алу комиссиясы арқылы, сыйлық ретінде және т. б.) көрсетіледі.

Құжаттық материалдардың сипаттамасын құжат авторының немесе құрастырушының атауынан, ал белгілі бір авторы жоқ құжаттарды – осы құжаттың атауынан, басылымнан және оның шығу деректерінен керек.

Мысалы: С. И. Николаевтың грамотасы - № 4 учаске әкімшілігінен

Күні: 1970 ж 10 сәуір

Материал және техника: қалың қағаз, типографиялық басып шығару, түрлі-түсті немесе арнайы қағаз, картон, мүмкін қызыл түсті тығыз қалтада (мұқабада).

Сипаттама бағаны мынадай жазбаларды қамтиды: кәсіпорынның жоғары өндірістік көрсеткіштері үшін №18 шахтаның №4 учаскесінің бастығы С.И. Николаевқа берілген құрмет грамотасы. Грамота белгіленген үлгідегі арнайы бланкіде түсті (қызыл, бордо, сары) баспаханалық тәсілмен орындалған, машинкамен басылған мәтінмен толтырылған, дөңгелек мөрлермен және тиісті қолтаңбалармен куәландырылған.

Мысалы: Куәлік иесі С. И. Николаев

Сипаттама бағаны - Д 917622 куәлігі С. Николаевқа КСРО Жоғарғы Кеңесі Президиумының Жарлығымен 28.08.54 №234-575 «Қажырлы еңбегі үшін» медалімен марапатталғанын растайды.

Белгіленген үлгідегі куәлік арнайы қағазда, баспаханалық тәсілмен (мемлекеттік белгі) орындалған, 10 беттен тұрады. Куәлік күлгін сиямен толтырылған, дөңгелек мөрмен және КСРО Жоғарғы Кеңесі Президиум хатшысының қолымен куәландырылған. 17.09.54 ж. берілген.

Көркем ескерткіштердің сипаттамасы (кескіндеме, мүсін, графика және т.б.) суретшінің атын, әкесінің атын, өмір сүру кезеңдерін көрсетуден басталады. Әрі қарай шығарманың атауы көрсетіледі және сюжеті сипатталады. Мысалы: Серов В. А., М.Н.. Ерлованың портреті, 1905 ж., биік, кенептің төрттен үш бөлігі, орындалу техникасы – майлы бояу. Егер автор белгісіз болса, онда жазба «белгісіз суретші», «Көктемгі егіс» деген сөздерден басталады – жыртылған алқап, алдыңғы жағында екіқатарлы тұқым сепкіш, артқы жағында екі ағаш үй. Қағаз. Акварель.

Портреттік фотосуреттердің сипаттамасы түсірілген адамның тегі мен аты-жөнінен басталады, түсірілім жылы, орны көрсетіле отырып, портреттің типтік белгілерінің толық сипаттамасы беріледі. Топтық суреттер топтың жалпы атауынан басталады, бұдан әрі топта түсірілген адамдар тізімделеді (топтық, отбасылық сурет) немесе (топтық сурет,

Қазақстан КП Х съезінің делегаттары). Портреттік суреттің сипаттамасы: Т. А. Ә., Социалистік Еңбек Ері, Ұлы Отан соғысының қатысушысы, одан кейін портреттің типтік белгілерінің сипаттамасы беріледі: кеуде немесе белдік, бойы, жартылай солға бұрылған немесе оңға немесе бет алдынан. Портреттің сипаттамасы - мысалы: Трухин П. М. – «Қарағандыкөмір» комбинатының бас директоры, Социалистік Еңбек Ері, 1972 ж. Мемлекеттік сыйлықтың лауреаты, екі Ленин орденімен, Октябрь революциясы орденімен марапатталған. Кеудеге дейін түсірілген, жылтыр қағаз, бетімен түскен, бас киімсіз, қара куртка, ақ көйлек, галстукпен.

Ғылыми сипаттаманың жарқын мысалы ОТӨМ қорынан алынған бір фотосуреттің негізінде келтіруге болады: фотода Славгородский П.В. (сол жақта) – 1941-1942 жылдары Қарағандыда құрылған 77-ші артиллерия полкінің қатысушысы, қасында Мирошниченко, Дэвиденко, фото топтық, кеуделік. Фотосурет туралы аңызда келесі мәліметтер келтірілген – Славгородский П. В., 1918 ж. т., гвардия аға сержанты, 77-ші артил.полк, 29-шы дивизия, кейіннен 72-ші гв.дивизиялар. Славгородский Қарағандыға 1931 жылы ата-анасымен бірге келген, 1938 жылы Щучье педучилищесін бітіріп, Атбасарға жіберілген, 1941 жылы желтоқсанда әскерге шақырылды.

Артиллерия полкіне оқуға жіберілді. Майқұдықта орналасқан полк. Миномет есебінің командирі болды, Қызыл Жұлдыз, 2 дәрежелі Отан соғысы ордендерімен, «Сталинградты қорғағаны үшін», «Германияны жеңгені үшін», «Жауынгерлік еңбегі үшін» медальдарымен марапатталды. Дивизия командирі - Николай Николаевич Павлов, отставкадағы полковник, Мәскеуде тұрады (ақпарат 1970). 1941 жылдың соңы мен 1942 жылдың сәуірінде Қарағандыда артиллериялық және жаяу әскерлердің екі полкі (миномет және танкке қарсы бөлімше) құрылды. 77-ші артполк штаб-пәтері Ақмолада орналасқан 29 дивизияның құрамына кірді. Сәуірде дивизия Туланың маңында орналасқан 1-ші резервтік армияға жіберілді. Маусым айында Абганеро станциясында алғашқы жекпе-жек өтті. Содан кейін дивизия Сталинград маңында шайқасты. Сталинград маңындағы шайқастардағы батырлығы үшін полк Қызыл Ту орденімен марапатталды және гвардия атағы берілді. Содан кейін 1943 жылдың қыркүйегінде 29-дивизияның әскерлері Красноградты азат етті, ол үшін дивизия 72-ші гвардиялық Красноград дивизиясы деп аталды. 1944 жылы 7 тамызда дивизия Кировоград қаласын азат етуге қатысты, 1944 жылы 16 тамызда Днепр өзенінен өтті. Тамыз айында дивизия Румыния аумағына кіріп, Венгрия мен Словакияны азат етті.

Жеңіс жолын Братислава қаласында аяқтады. Бір ғана фотосуретті сипаттау кезінде бүкіл дивизияның тарихи шежіресіне талдау жасалды, жауынгерлік жолдың нақты сипаттамалары берілді, сонымен қатар қабылдау-тапсыру актісіндегі зат туралы аңызда фотосуретте түсірілген адамның жанында тұрған адамдар туралы ақпарат бар. Бұл ақпарат

қарағандылық жерлестерінің жауынгерлік даңқына қызығушылық танытқан кейінгі ұрпақ үшін жасалған.

Әр түрлі оқиғаларды, өндірістік процестерді, жер бедерінің түрлерін бейнелейтін **фото таңбалар мен негативтердің сипаттамасы** сюжеттің атауынан басталады, содан кейін қажетті детальдарды сипаттайды, суретке түсіру жүргізілген жағдай, фотосуреттің уақыты, орны мен күні белгіленеді, мүмкіндігінше фотосуретшінің фамилиясы жазылады.

Табиғи-тарихи заттардың сипаттамасын түр атауынан бастау керек (ащы қоянот, сұр қарға). Сипаттама орыс және латын атауларын және далалық этикеткалардың барлық деректерін қамтуы керек.

Салмақ пен өлшем метрикалық жүйенің бірліктерінде беріледі, әдетте алдымен тігінен, содан кейін көлденеңінен өлшенеді.

- Зоологиялық тұлыптар үшін-мөлшері тіреусіз биіктікте көрсетіледі;
- банкадағы препараттар үшін-банканың мөлшері беріледі;
- энтомологиялық жинақтар үшін-қораптың өлшемі;
- ботаникалық коллекциялар үшін-гербарий, гербарий жапырағының мөлшері.
- Көлемді заттар тереңдігі бойынша өлшенеді, сфералық және дөңгелек диаметрі.
- Қымбат металдардан жасалған заттар, асыл тастар мен інжу-маржандар өлшенуге жатады. Минералдардың құнды үлгілері мен кристалдардың үлкен друзалар да өлшенуге жатады.

Сақтау. Бұл бағанға музейге түскен кездегі заттың сақталуы деңгейі жазылады. Ақаулар болмаған жағдайда толық сақталу міндетті түрде белгіленеді. Заттың барлық нақты ақаулары зақымдану орны мен мөлшерін (жыртығы, желім дақтары, желімдеу іздері, сарғаю және т.б.) көрсете отырып тізімделеді.

«Құны» бағанында - сатып алынған жағдайда бағасы немесе сыйға түскені көрсетіледі.

5.Ғылыми-анықтамалық құжаттама жасау. Картотекалар.

Қабылдау-тапсыру актілері, түсімдер кітаптары, ғылыми түгендеу кітаптары шектеулі пайдаланудағы құжаттар болып табылады. Қажетті анықтамаларды алу және қорлармен ғылыми жұмыс жүргізу үшін барлық мемлекеттік музейлерде сақталған табиғи тарихи, материалдық және рухани мәдениет ескерткіштері туралы неғұрлым терең және толық мәліметтер алуға мүмкіндік беретін арнайы картотекалар жүргізіледі. мемлекеттік музейлерде негізгі қордың әрбір затына ғылыми карточка жасалады. Карточкалар музей бөлімдері бойынша жүйеленеді, музей заттары қабылданған жүйелеуге сәйкес топтастырылады.

Облыстық музейде атаулы, тақырыптық, заттық картотекалар бар, топографиялық тізімдемелер құрастырылған.

Атаулы картотека алфавиттік тәртіпте жасалады. Музей ескерткіштерін тиісінше олардың белгілі бір тұлғаларға: Социалистік Еңбек Ері, Мемлекеттік сыйлықтың лауреаттары, Кеңес Одағының Батырлары, ғылым және техника қайраткерлері, жазушылар, суретшілер, әртістер және т.б. тиесілілігін жүйелейді, жіктейді.

Тақырыптық картотека музей профиліне, бөлімдеріне және экспозиция тақырыптарына сәйкес жасалады. Мысалы:

- революцияға дейінгі кезең,
- кеңес өкіметінің орнауы, ұжымдастыру,
- Ұлы Отан соғысы,
- көмір өнеркәсібі,
- қара металлургия,
- түсті металлургия,
- ауыл шаруашылығы,
- ғылым,
- халықтық білім,
- денсаулық сақтау,
- мәдениет,
- дене шынықтыру және спорт,
- экология,
- Карлаг,
- кеңестік демократия,
- қала құрылысы, т.

Заттық картотека - музей заты (археология, нумизматика, зоологиялық, геологиялық жинақ заттары) туралы анықтама береді.

Сонымен қатар, қоймалардағы барлық сақтау орындарына топографиялық тізімдемелер жасалады.

6.Ғылыми паспорттау.

Ғылыми төлқұжаттар олардың танымдық, тарихи, саяси, ғылыми, көркемдік құндылығы тұрғысынан үлкен қызығушылық тудыратын барлық музей заттары мен жинақтарына жасалады. Заттың ғылыми паспорты музей жәдігерлерімен жүргізілетін барлық ғылыми-зерттеу жұмыстарында бастапқы құжат болып табылады. Біздің облыс музейлерінің жұмыс тәжірибесінде ғылыми паспорттар этнография заттарына, қолданбалы және бейнелеу өнері бұйымдарына жасалады.

Паспортты жасау кезінде ақпарат көзі заттың өзі, техникалық құжаттама мен әдебиет, басқа музейлердің каталогтары, газеттер мен журналдардағы мақалалар, жарнамалық, ақпараттық және мұрағаттық

материалдар, музей жинағын жинақтау жоспары, инвентарлық кітап, сондай-ақ мамандармен, коллекционерлермен кеңесу нәтижесінде алынған мәліметтер болып табылады.

Ғылыми төлқұжат музей затын сипаттаудың бірыңғай нысаны болып табылады. Әрбір бағандағы мәліметтер көлемі оның музейлік мәнін анықтайтын белгілерді бөліп көрсете отырып, заттың жеткілікті толық және қысқа сипаттамасын қамтамасыз етуі керек.

Ғылыми карта. Онда заттың шығу тегі, оның датасы, авторлары, зауыттық маркалары мен белгілері туралы мәліметтер, пішін мен әшекейлердің сипаттамасы және т. б. бұл деректердің жазбалары үшін дереккөздер әртүрлі – бұл заттың өзін тікелей зерттеу нәтижесінде алынған мәліметтер, каталогтар, сатып алу комиссиясының актілері, хаттамалар, заттар мен коллекциялардың түсімдері, экспедициялардың далалық тізімдемелері, іссапарлар есептері, бұрынғы иелерінен алынған мәліметтер, жарияланған материалдар, мәтіндік және иллюстрацияланған. Ғылыми картачкалар зат туралы ақпаратты бекітіп қана қоймай, оны тереңірек зерттеуге мүмкіндік береді. Бұл затты зерттеу нәтижесінде алынған ең әртүрлі сипаттағы деректерді белгілі бір үйлесімді жүйеге келтіруге мүмкіндік береді. Ғылыми карточкалар негізінде тарихи және көркемдік маңыздылығын жан-жақты бағалау үшін қажетті карточкалардың кең жүйесі құрылады. Ғылыми карточкада музей затының фотосуреті немесе сыртқы түрінің эскизі болуы керек. Заттың фотосуреті сипаттама белгісі суретте айқын көрінетіндей етіп түсірілуі керек.

7.Музей көрмесі.

Іс жүзінде бірде - бір музей өзінің негізгі стационарлық экспозициясын дайындаумен және үнемі жетілдірумен шектелмейді, сонымен қатар тақырыбы, түрі, экспозиция орны бойынша әр түрлі көптеген көрмелер жасайды.

Музей көрмелері - музей экспозициясы, яғни музей заттарының, шынайы тарих және мәдениет ескерткіштерінің белгілі бір ғылыми тұжырымдамасына негізделген мақсатты көрсетілім. Музей көрмесінің ерекшелігі - көрмеге қойылған заттар арқылы анықталады. Экспозициялық материалдардың негізін музей заттары немесе олардың көшірмелері құрауы тиіс. Музей көрмесі - өзекті тақырыпқа арналған уақытша сипаттағы экспозиция. Тақырыптар әр түрлі болуы мүмкін: ел тарихы бойынша маңызды мерейтойлық және атаулы күндер, тақырып тек аймақтық тұрғыдан өзекті болуы мүмкін – аймақтың, өлкенің, республиканың дамуы үшін маңызды жергілікті кәсіпорынның мерейтойы. Көрмелер жаңа түсімдерге, музей сатып алған жеке коллекция көрмесіне, кәсіпорында немесе оқу орындарында тақырыптық көрмеге, фотосуреттер көрмесіне негізделуі мүмкін.

Музей көрмелері тақырып бойынша, экспозиция әдісі бойынша (тақырыптық, жүйелі, коллекциялық), экспозиция орны бойынша (стационарлық және жылжымалы, музейде және музейден тыс) бөлінеді. Тақырыптық құрылым көрменің белгілі бір бөлімдерін анықтайды: титулдық бет, мазмұн кестесі (жетекші мәтіннің семантикалық жүктемесі, эпиграф, тақырыптың толық мазмұнын анықтайтын мәлімдемелер), тарихи тұлғаның негізгі қызметін көрсететін құжаттар, әлеуметтік қызмет шежіресі, жеке өмірдің кезеңдері. Соңғы кезең - көрме бойынша нұсқаулық, БАҚ, теледидар үшін арнайы ақпарат дайындау. Музей көрмелері музей заттарын насихаттау және жарнамалау құралдарын қолдана отырып, музейлердің орындайтын үлкен ғылыми-ағартушылық рөлін атқарады.

8.Сақтау шарттары, температура мен ылғалдылық режимі.

Заттардың сақталу деңгейі музей заттарын сақтау шарттарына байланысты. Дұрыс сақтаудың маңызды шарттары - музей ғимаратында тұрақты және қажетті температура мен ауаның салыстырмалы ылғалдылығын сақтау.

Осы жағдайларға қол жеткізу үшін отындауды күздің басында бастау керек, оның қарқындылығын біртіндеп арттыру ауа-райына сәйкес болу керек, ал отындауды көктемнің соңында, оның қарқындылығын біртіндеп төмендетіп аяқтауға болады. Жылытуды кенеттен тоқтатуға және музейлерде температура мен ылғалдылықтың күрт ауытқуына жол беруге қатаң тыйым салынады.

Әр түрлі материалдарды кешенді сақтау кезінде музей жайларындағы ауа температурасы $18 \pm 1^{\circ}\text{C}$ шегінде болуы тиіс.

Әр түрлі материалдарды кешенді сақтау кезінде салыстырмалы ылғалдылықтың оңтайлы шарттары $55\% \pm 5\%$ құрайды. Желдеткішпен жабдықталмаған музейлер үшін салыстырмалы ылғалдылықтың қауіпсіз шегі- 50-65%.

Микроклиматы нормаға жақын үй-жайларда органикалық материалдар коллекциясы, кескіндеме, мата, графика, ағаш, былғары, фотоматериалдар, зоологиялық және биологиялық коллекциялар және т. б. орналастырылады.

Микроклиматы нормаға жақын музей жайларында органикалық материалдар коллекциясы, кескіндеме, мата, графика, ағаш, былғары, фотоматериалдар, зоологиялық және биологиялық коллекциялар және т. б. орналастырылады.

Қорытынды.

Қазіргі кезеңде музей және мәдени мекемелердің өсіп келе жатқан рөлі Қазақстан халықтарының материалдық және рухани мәдениетін зерттеу, сақтау, әлемнің және ТМД елдерінің әлемдік мәдениеттері арасындағы ынтымақтастықтың жаңа жолдарын іздеу бағдарламасын белгілейді. Бағдарламада мақсаттары нақты белгіленген бірқатар ауқымды жобалар келтірілген:

«Біріншіден, халықтың орасан зор мәдени мұрасын, оның ішінде қазіргі ұлттық мәдениетті, фольклорды, дәстүрлер мен әдет-ғұрыптарды зерттеудің тұтас жүйесін құру.

Екіншіден, ұлттық тарих үшін ерекше маңызы бар елеулі тарихи-мәдени және сәулет ескерткіштерін қайта құруды қамтамасыз ету.

Үшіншіден, ұлттық әдебиет пен жазудың көпғасырлық тәжірибесін жинақтап, әлемдік ғылыми ойдың, мәдениет пен әдебиеттің үздік жетістіктері негізінде мемлекеттік тілде толыққанды гуманитарлық білім беру қорын құру.

Төртіншіден, әлемдік ғылыми ойдың, мәдениет пен әдебиеттің үздік жетістіктері негізінде мемлекеттік тілде толыққанды гуманитарлық білім беру қорын құру».

Пайдаланылған әдебиет:

1. Кондратьев В. В. ғылыми еңбектер жинағы. «КСРО-дағы музей ісі», Мәскеу қ. 1987 ж.
2. Музей құндылықтарын есепке алу және сақтау жөніндегі нұсқаулық, 2015 ж
3. Облыстық тарихи-өлкетану музейінің қорларынан алынған материалдар. Қабылдау-тапсыру актілері, заттар туралы аңыздар.